

Увод

Ванредни парламентарни избори и локални избори, који ће бити одржани у мају 2008. године, у центру су пажње ових дана у Србији. Јавност помно прати шта политичке странке нуде бирачима и какве програме нуде, али се уједно поставља питање цене избора, како и на који начин се избори финансирају и из којих се средстава обезбеђују средства. Средства из јавних извора за трошкове изборне кампање обезбеђују се у години у којој се одржавају редовни избори и то у износу од 0,1% буџета Републике Србије, 0,05% буџета АП и 0,05% буџета локалне самоуправе. За редовне парламентарне изборе средства се, дакле, обезбеђују у републичком буџету за одређену годину у којој су планирани избори, али када су ванредни избори у питању, надлежни органи су дужни да обезбеде допунска средства. Средства су у конкретном случају, према информацијама из републичког министарства финансија, које су пренеле дневне новине, обезбеђена прерасподелом намена, без увећања фискалних и других обавеза. Како се финансирају политичке странке и избори на разним нивоима регулисано је Законом о финансирању политичких странака.

Како је законом уређено финансирање политичких странака и избора

Законом о финансирању политичких странака уређује се финансирање, евиденција и начин контроле финансијског пословања регистрованих политичких странака, подносилаца проглашених изборних листа и предлагача кандидата за председника Републике Србије, председника општине и градоначелника. Овај закон објављен је у "Службеном гласнику Републике Србије", број 72 /2003, а примењује се од 1. јануара 2004. (1)

Средства стечена у складу са овим законом могу се користити за финансирање следећих трошкова:

- редован рад политичке странке;
- изборну кампању за избор председника Републике, посланика, градоначелника,

председник а општине и одборника.

Средства за финансирање активности политичких странака могу се стицати из јавних и приватних извора.

Јавни извори су средства из буџета Републике Србије (0,15%), умањена за трансфере, буџета аутономне покрајине и буџета јединица локалне самоуправе (по 0,1%) одобрена за ове намене; 30% ових средстава распоређују се у једнаким износима политичким странкама које имају посланике или одборнике, а остатак средстава (70%) сразмерно броју посланичких, односно одборничких места.

Приватни извори су: чланарина, прилози правних и физичких лица, приходи од промотивних активности политичке странке, приходи од имовине политичке странке и легати.

Правна и физичка лица могу дати прилог (подразумева и поклоне, бесплатне услуге или услуге под условима који одступају од тржишних) политичкој странци. Законом је прописан максималан износ прилога.

Приходи од промотивних активности политичке странке су приходи од продаје публикација, симбола и других ознака политичке странке.

Политичка странка може стицати имовину на територији Републике Србије и остваривати приходе од (највише 20% од укупног годишњег прихода политичке странке, а уколико ови приходи прелазе наведени проценат, странка их даје у добротворне сврхе).

Висина средстава из приватних извора, осим средстава од чланарине, може износити до 100 % средстава која политичка странка добија из буџета Републике Србије. Висина средстава из приватних извора, осим чланарине, која политичка странка која нема право на средства из буџета Републике Србије може прикупљати, не сме прећи износ од 5% укупних средстава обезбеђених из јавних извора за финансирање политичких странака.

Политичким странкама је забрањено да примају материјалну и финансијску помоћи од: страних држава; страних правних и физичких лица; анонимних дародаваца; јавних установа и јавних предузећа, установа и предузећа са учешћем државног капитала; приватних предузећа која обављају јавне услуге по основу уговора са државним органима и јавним службама; предузећа и других организација која врше јавна овлашћења; синдиката; хуманитарних организација; верских заједница; приређивача игара на срећу; увозника, извозника, продаваца и произвођача акцизних производа и правних лица и предузетника који имају доспеле, а неизмирене обавезе по основу јавних прихода.

Финансирање трошкова изборне кампање

Финансирање трошкова изборне кампање, подразумева финансирање активности у току изборне кампање: плакате, огласи, емисије на радију, телевизији и другим медијима, рекламни спотови, публикације и друге активности од дана расписивања до дана одржавања избора.

У случају одржавања ванредних избора, надлежни органи су дужни да обезбеде средства за трошкове изборне кампање.

Средства за изборну кампању у висини од 20% распоређују се у једнаким износима подносиоцима проглашених изборних листа односно предлагачима кандидата у року од десет дана од дана проглашења изборне листе односно утврђивања листе кандидата, а преостали део средстава (80%) додељује се, сразмерно броју освојених мандата односно предлагачу кандидата који је освојио мандат, по проглашењу изборних резултата. Распodelу средстава обавља министарство надлежно за послове финансија, односно надлежни орган локалне самоуправе.

Законом је прописана висина средстава из приватних извора за финансирање трошкова изборне кампање.

Извештај о прикупљеним и утрошеним средствима за изборну кампању

Подносилац проглашене изборне листе, односно предлагач кандидата дужан је да, у року од десет дана од дана одржавања избора, комплетан извештај о пореклу, висини и структури прикупљених и утрошених средстава за изборну кампању поднесе Републичкој изборној комисији (односно надлежној комисији локалне управе), на о брзаци који прописује министар надлежан за послове финансија.

Проверу података наведених у извештају обавља Комисија у року од 90 дана од дана његовог пријема. За обављање појединих послова ове провере Комисија може ангажовати овлашћене ревизоре. Извештај се објављује у "Службеном гласнику Републике Србије" о трошку политичке странке односно предлагача кандидата.

Политичка странка има рачун (а организациони облици политичке странке могу имати подручне) и дужна је да води књиговодство о свим приходима и расходима, и то: по пореклу, висини и структури прихода и расхода, у складу са прописима којима се уређује рачуноводство. Књиговодствене евиденције подлежу ревизији и контроли надлежних органа.

Политичка странка је дужна да Комисији подноси завршни рачун за сваку годину, са сертификатом овлашћеног ревизора, као и извештај о прилозима који прелазе износ од 6.000 динара и извештај о имовини. Завршни рачун и извештаји објављују се у "Службеном гласнику Републике Србије".

Статутом политичке странке мора бити одређен начин обављања унутрашње контроле финансијског пословања и право чланова политичке странке да се упознају са приходима и расходима политичке странке.

Уколико утврди неправилности у погледу прикупљања, коришћења или евидентирања средстава, председник Комисије дужан је да поднесе пријаву надлежним органима. Уколико политичка странка буде правоснажно кажњена за прекршај прописан овим законом, губи право на средства из јавних извора за наредну календарску годину.

Политичка странка, која за изборну кампању утроши средства у износу који је већи од

износа прописаног овим законом казниће се за прекршај новчаном казном двоструко већом од суме о којој је реч.

Политичке странке биле су дужне да, у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, Комисији поднесу извештај о својој имовини, исказан по врсти, висини и пореклу имовине.

Законом о локалним изборима, који је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, бр. 159/2007, од 29.12.2007, прописано је да се с редства за спровођење избора и финансирање изборне активности за избор одборника скупштине јединице локалне самоуправе обезбеђују у буџету јединице локалне самоуправе.

Фусноте:

1. Даном почетка примене овог закона престаје да важи Закон о финансирању политичких странака ("Службени гласник Републике Србије", број 32/97), члан 13а Закона о избору председника Републике ("Службени гласник РС", бр. 1/90, 79/92 и 73/2002), члан 51. став 2. Закона о локалним изборима ("Службени гласник РС", бр. 33/2002, 37/ 2002 и 42/2002) и члан 103. Закона о избору народних посланика ("Службени гласник РС", бр. 35/2000 и 69/2002). Даном ступања на снагу овог закона престаје да важ и Закон о финансирању политичких странака ("Службени лист СРЈ", број 73/2000), осим одредаба чл . 13. и 14. тог закона.